

Нормативна контрола у Србији

УДК 025.342:006.44(497.11)

УДК 025.342:004.65(497.11)

САЖЕТАК: Рад описује процес стварања српске нормативне датотеке личних имена, њеног значаја за каталогизацију, развој универзалне библиографске контроле и српске библиотечке заједнице. Разматра се нормативна контрола у 21. веку у свету и описује се као оруђе помоћу којег библиотеке учествују у агенди повезаних отворених података.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: нормативна контрола, српска нормативна датотека личних имена, повезани отворени подаци

РАД ПРИМЉЕН: 13. септембар 2016.

РАД ПРИХВАЋЕН: 31. октобар 2016.

Ана Савић

ana.savic@nb.rs

Народна библиотека Србије

1. Увод

У својој вековној традицији, библиотеке и њима сродне установе првенствено су биле оријентисане на сакупљање и каталожку обраду резултата интелектуалног или уметничког рада особа и институција. Једнозначно одређивање особа и институција повезаних са делом које се описује, као и опис публикације, били су кључни приликом каталожке обраде ради проналажења и приступања описаном извору (*Angjeli et al., 2014*). Идентификација особа повезаних са изворима у каталозима произилазила је из усредсређености на избор имена и његовог облика које је основа јединствене одреднице, формулисања јединствене одреднице и тежње да се успостави синдетичка структура каталога,¹ то јест, да се успостави веза између заједничких карактеристика окупљањем библиографских јединица повезаних истим аутором или

---

¹ Синдетичка структура каталога подразумева успостављене везе између система „види“ и „види и“ упутница и одредница, то јест, упућује на каталоге са развијеним везивним механизмима.

особом којој се приписује неко ауторство. Са концептом повезаних података (linked data) и семантичког веба модел top-down, у који су се библиографски записи електронских каталога на MARC формату уклапали и одговарали потребама тадашњих корисника и окружења деведесетих година 20. века, више није био довољан за опстанак библиотечких каталога који су морали постати део стварности веба 2.0. „Потреба да се побољша интероперабилност глобалне мреже условила је развој семантичког веба који је, са друге стране, довео до стварања бројних нових начина контроле и стандардизације описа докумената, до решавања проблема који су оптерећивали различите системе за индексирање, као и до побољшања интероперабилности записа (SKOS-a, SIOC-a, Даблинског језгра, FOAF-a и других)“ (Јеива-Медерос и др, 2014/2015:36, 2015). Један од начина преобликовања каталога у том смислу је прилежан рад на стварању и развијању нормативних датотека и њихово повезивање са библиографским датотекама. Пројекти нормативних датотека почели су да се развијају под окриљем универзалне библиографске контроле почетком седамдесетих година 20. века када је усвојена препорука да „свака национална библиографска агенција треба да одржава систем нормативне контроле за имена аутора, лична и колективна, и за јединствене наслове у складу са међународним смерницама“ (Guidelines, 1979). У складу са тим, једнозначна идентификација особа повезаних са извором који се описује на националном нивоу, то јест, националне нормативне датотеке личних имена за новонастало окружење семантичког веба постало је изузетно вредно оруђе повезивања и размене информација у првом кораку стварања међународних датотека (на пример, VIAF² и ISNI³), а затим и поуздан извор за употребу која превазилази оквире библиотечке заједнице.

2. Увођење нормативне контроле у библиотечко-информациони систем COBISS

Кооперативни онлајн библиографски систем и сервиси COBISS развијају се од 1987. године када је успостављен систем узајамне

² VIAF (Virtual International Authority File) – Виртуелна међународна нормативна датотека, <https://viaf.org/>

³ ISNI (International Standard Name Identifier) – Међународна стандардна именска ознака, <http://www.isni.org/>

каталогизације на нивоу целе некадашње Југославије. Носилац развоја организационих решења и програмске опреме био је Институт информacionих знаности (ИЗУМ) из Марибора. Као надоградњу постојећег система узајамне каталогизације, ИЗУМ је 1991. године промовисао COBISS. Услед друштвених и политичких промена COBISS је наставио да се развија као словеначки библиотечко-информациони систем, а када је на библиотечком плану поново успостављена сарадња са новонасталим државама на територији бивше Југославије, 2003. године постигнут је споразум о успостављању мреже COBISS.Net што је значило повезивање националних база података пет држава (Словенија, Србија, Босна и Херцеговина, Македонија и Црна Гора).

Још током развоја система као националног словеначког система, при чему је у средишту пажње било повезивање локалних база у узајамну COBISS базу, конзистентност, уједначеност и квалитет како локалних база тако и узајамне базе одржавали су се „нормативном контролом личних имена аутора, контролом дуплираних записа, програмским контролама за формате COMARC, редакцијом записа, глобалним шифрарницима за све стандардизоване податке (нпр. државе, језици, УДК), локалним шифрарницима за све податке који су уједначени унутар библиотеке (нпр. локације, интернеознаке), аутоматским нумераторима (нпр. инвентарски бројеви, бројеви у сигнатури), контролом једнозначне идентификације серијских публикација итд.“⁴. Међутим, пројекат нормативне контроле није се развијао упоредо са библиотечко-информационим системом.

Како наводе М. Сељак и др., прве анализе спроведене су 1994. године, а прва верзија прототипа нормативне базе направљена је 1996. године када је узајамна библиографска база садржала око милион библиографских записа. Оцењујући квалитет нормативне базе као незадовољавајући, ИЗУМ је наставио да надграђује прототип нормативне базе па је направио три верзије. CONORV 3.0 је промовисан 1998. године и представљао је солидну основу за даљи развој пројекта нормативне контроле. Уследила су разматрања редакције записа, организације рада, припремање приручника за нормативне податке, предлози начина повезивања библиографских и нормативних записа и предлози за надоградњу програмске опреме. У сарадњи са Националном

---

⁴ Народна библиотека Србије, „Platforma COBISS – Kooperativni online bibliografski sistem i servisi“ http://www.cobiss.net/platforma_cobiss-SR.htm (преузето 22. 07. 2016.)

и универзитетском библиотеком (Nacionalna in univerzitetna knjižnica – NUK) у Љубљани 2000. године почело је тестирање четврте верзије нормативне базе CONOR. Тек је верзија из следеће године почела да се редигује и допуњује новим записима и 2003. године укључена је у систем узајамне каталогизације Словеније. Та верзија се темељила на избору одређеног броја најквалитетнијих библиографских записа који су били основ за програмско креирање нормативних записа. Најпре су креирани нормативни записи личних имена словеначких аутора изабраних из корпуса издавачке продукције последњих неколико година на основу персоналних библиографија и словеначке националне библиографије монографских публикација. План је био да се сви програмски креирани нормативни записи редигују пре укључивања нормативне базе у систем узајамне каталогизације. Увођење нормативне контроле подразумевало је и надоградњу програмске опреме за узајамну каталогизацију. У јануару 2003. године развијена је верзија програмске опреме CO-BISS2/Katalogizacija V6.0 за узајамну каталогизацију са нормативном контролом и започета је обука каталогизатора. Настављено је тестирање програмске опреме и приређено је ново издање приручника COMARC/A на основу издања из 1998. године. Планирани развој нормативне контроле односио се на увођење нормативне контроле за називе колективних тела тако да данас нормативна база личних имена аутора и колективних тела Словеније садржи преко 900.000 нормативних записа (Seljak, 2004).⁵

Увођење нормативне контроле у систем узајамне каталогизације Словеније био је значајан помак у повезивању и омогућавању приступа подацима, обogaћивању квалитета националног библиотечно-информационог система и учвршћивања партнерског односа са сродним међународним системима. Пројекат је показао да је увођење нормативне контроле у библиографске базе података које су првобитно креиране без ње изузетно сложен посао и да је оптимално било да се пројекти узајамне каталогизације и нормативне контроле развијају упоредо. Такав концепт је економичнији, захтева мање времена и велики је професионални изазов за каталогизаторе.

⁵ <http://cobiss4.izum.si/scripts/cobiss?ukaz=BASP&bno=509&id=1955089254138144>

3. Нормативна контрола у Србији

На основу предлога пројекта увођења нормативне контроле у систем COBISS.SR Љиљане Ковачевић и Гордане Поповић-Мазих у јануару 2006. године, а на иницијативу Центра Виртуелне библиотеке Србије (ВБС), израђен је документ *Uputstva za pripremu bibliografskih zapisa za programsko kreiranje normativnih zapisa za lična imena*. То је означило коначну одлуку да надоградња система узајамне каталогизације под платформом COBISS иде ка увођењу нормативне контроле. Природно, по усвајању предлога, реализација пројекта је започета у сарадњи са вишедеценијским партнером ИЗУМ-ом, а носиоци пројекта били су Народна библиотека Србије, Библиотека Матице српске и Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“, уз партиципирање свих библиотека у Србији које одржавају и развијају своје каталоге под платформом COBISS. Ваља споменути да COBISS не окупља све библиотеке српске библиотечке мреже и увођење нормативне контроле не односи се директно и апсолутно на све локалне каталоге, али је стратешки и технолошки ово решење било оптимално. COBISS је једини имао потенцијал да буде база изградње и ширења савремене националне нормативне контроле у Србији за коју се претпостављало да ће најбрже дати резултате.

Акценат је стављен на именске одреднице с обзиром на то да је одлучено да се најпре креира нормативна датотека личних имена, уз даље проширивање на нормирање свих осталих приступних тачака. Крајем 2008. године Редакторски тим ВБС-а за монографске публикације разматрао је спорно питање такозваних „паралелних одредница“ и донео одлуку о примени овог решења у српској нормативној бази. Тада и почиње прва фаза реализације пројекта увођења нормативне контроле у Србији и она је подразумевала припрему и обележавање библиографских записа, и сачињавање корпуса записа који ће служити као основа за екстраховање нормативних записа. На реализацији ове фазе пројекта ангажовани су каталогизатори из Народне библиотеке Србије, Библиотеке Матице српске и Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“ и формиран редакторски тимови за вођење ових послова. Успостављање „паралелних одредница“ је спецификум српске нормативне датотеке личних имена и односи се на паралелну примену ћириличног и латиничког писма при формирању јединствене одреднице за лично име. У сличној ситуацији су и националне библиотеке других држава, на пример, Национална

библиотека и архив Канаде која има такозвану билингвалну каталошку политику. За особе чија се имена у етимолошком облику појављују и на енглеском и на француском језику креирају се „паралелне одреднице“.

Пажња је усмерена на примарно ауторство и коауторство, то јест, на податке унете у поља 700 и 701 COMARC/В формата. Предност је дата домаћим ауторима и страним ауторима чија су дела преведена на српски језик. У изабраним библиографским записима требало је прецизно и у складу са важећим каталошким правилима⁶ утврдити јединствену одредницу аутора и све облике његовог имена. Угледајући се на словеначки модел, у Србији се тежило развијању сопственог модела што је било неопходно због поменуте специфичности која се огледа у паралелним облицима јединствених одредница. Наиме, наслеђе лисних алфабетских каталога библиотека у Србији је рефлектовано на узајамни електронски каталог COBIB.SR и употребу ћириличног и латиничног писма при избору и формирању јединствене одреднице личног имена. Стога је било неопходно успоставити принцип „паралелних одредница“ што је подразумевало ћирилични и латинични облик имена, али и упаривање фонетског и етимолошког облика имена за стране ауторе.

Пример 1

200 1<7>cb - ћирилица - српска<a> Младићевић <b> Жељко <f> 1977-
200 1<7>ba - латиница <a>Mladićević <b> Željko<f> 1977-

Пример 2

200 1 <7>ca - ћирилица - није спецификована <a> Алексеев <b>
Глеб Васильевич <f> 1892-1938

200 1 <7>ba - латиница <a>Aleksseev<b>GlebVasil'evič <f> 1892-1938

400 1 <7>cb - ћирилица - српска <9>srp - српски <a>Алексејев <b>
Глеб Васиљевич <f> 1892-1938

Пример 3

⁶ *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Dio 1, 2* у Србији је и даље важећи правилник за каталогизацију, тј. прихваћен је као национални каталошки правилник. Уз извесне измене које се односе на правила за формирање јединствених одредница личног имена аутора чији је етимолошки облик на страниј ћирилици, нормирани облици имена формирају се у складу са првим томом поменутог Правилника.

200 1 <7>cb - ћирилица - српска <a> Томас <b> Скарлет <f> 1972-
200 1 <7>ba - латиница<a> Thomas <b> Scarlett <f> 1972-

Пример 1 илуструје „паралелну одредницу“ формирану за српског аутора која се састоји од ћириличног и латиничног облика имена. Када је реч о ауторима који стварају на језику који није српски и етимолошки, облик њиховог имена пише се страним ћириличним или страним латиничним писмом, „паралелну одредницу“ чини етимолошки ћирилични облик и облик транслитерован на латиницу, уколико је етимолошки облик имена ћирилични, али не српски (пример 2) или фонетски ћирилични српски и етимолошки латинични облик (пример 3).

Ова фаза пројекта трајала је дуже него што је предвиђено; закључена је 2010. године и резултирала је корпусом од преко 54.000 библиографских записа који је чинио основ првобитне нормативне датотеке личних имена CONOR.SR инсталиране 2013. године.

Да би се применила позитивна искуства словеначких колега, као модел увођења нормативне контроле у систем узајамне каталогизације преузет је словеначки пројекат уз извесне модификације. Први корак било је инсталирање програмске опреме COBISS3/Katalogizacija. Услов за формирање иницијалне нормативне датотеке био је да све библиотеке у систему пређу на ову верзију програма. Организована је и едукација редактора за ажурирање нормативних записа и утврђивање облика и структуре паралелних одредница. У окружењу COBISS3 током 2013. године испуњене су све претпоставке за почетак редакције иницијално аутоматски креираних нормативних записа.

На основу искустава словеначких колега одлучено је да се изврши редакција свих нормативних записа пре повезивања нормативне и библиографске базе података и уследила је обука главних редактора. Словеначки пример аутоматског повезивања нормативне и библиографске базе података без претходне редакције нормативних записа није се показао као ефикасан нити економичан. Нередиговани нормативни записи нису допринели квалитету библиографске базе нити олакшали процес каталогизације. Та ситуација је наметнула потребу истовременог редиговања нормативног записа и свих библиографских записа повезаних са њим. Што се тиче организационог дела рада на нормативној датотеци личних имена, формиран је редакторски тим од шест редактора (по два редактора из Народне библиотеке Србије, Библиотеке Матице српске и Универзитетске библиотеке „Светозар

Марковић“) који је и највиши ниво у даљој реализацији пројекта. Задаци главног редакторског тима подразумевали су прављење плана рада, утврђивање принципа редакције, подела послова и израда упутства за редакцију нормативне базе CONOR.SR.

Редакција иницијалне нормативне датотеке личних имена започета је 2015. године и ангажовани су били само главни редактори (шест редактора). Изузетно сложен посао редакције нормативних записа није се одвијао задовољавајућом брзином и постепено се редакторски тим ширио, најпре у Библиотеци Матице српске, затим Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић“ и, на крају, у Народној библиотеци Србије. На ажурирању нормативне датотеке личних имена тренутно су ангажована 23 редактора и редигована су 8.533 нормативна записа.⁷ Планирано је да се редакторски тимови шире и да се с временом повећа ефикасност рада. Израђено је и Упутство за редиговање припремне базе CONOR.SR.

Циљ пројекта израде нормативних датотека за лично име, породично име, назив колективног тела, географска имена, општих предметних одредница и јединствених наслова, како је на почетку постављен, првенствено је обезбеђивање контроле квалитета и уједначавања података што би олакшало рад каталогизаторима и класификаторима, а корисницима омогућило ефикасније претраживање и коришћење извора. То се постиже доследном употребом утврђених преферентних облика означавања термина, појмова и ентитета. Успостављањем нормативне контроле повећава се и присуство библиотека на глобалној мрежи и успешније коришћење њихових ресурса. Поред тога, циљ је био и поспешити међународну размену података и побољшати сарадњу са другим библиотекама и сродним установама. Без обзира на све позитивне аспекте пројекта, треба узети у обзир и чињеницу да у Србији и даље постоје библиотеке које ће само посредно имати користи од резултата израде нормативне датотеке будући да своје електронске каталоге одржавају и развијају у оквирима система који не подржавају размену библиографских података са библиотекама које раде под СО-BISS платформом. Нормативне датотеке су замишљене и као извор лексикографских и биобиблиографских података, те у том смислу могу да имају широку употребу. Директна, непосредна размена података јесте најшири оквир нормативне контроле, али не треба негирати и значај коришћења нормативних датотека као извора података.

⁷ Подаци на дан 1. 8. 2016.

С обзиром на то да нормативна база личних имена CONOR.RS почива на међународно признатим стандардима⁸ и да је тенденција да се пројекат шири и на остале приступне тачке библиографских записа, дугорочан циљ је, свакако, партиципирање у виртуелној међународној нормативној датотеци.

4. Нормативна контрола у 21. веку

Растући тренд отварања података и омогућавање приступа подацима и њиховом коришћењу и размени широкој јавности односи се на многе националне и међународне системе, и библиотеке су позване да се укључе у ову агенду. Први корак је превазилажење граница библиотекарске заједнице и прихватања комуникације методом отворених повезаних података. Шире посматрано, библиотеке усвајају нове начине остваривања једног од својих основних циљева – ширења знања. У новонасталом активном окружењу то је било могуће постићи само новом структуром података, прилагођеном савременим начинима комуникације које оне већ поседују и нуде на коришћење. То није био мали корак. Постојећи стандарди који су се тицали каталогизације, како наводи Д. Хилман и др., били су намењени корисницима и односили су се на текстуалне документе или њихову представу на интернету у облику документа (Hillmann et al., 2010). Промене су се односиле на прилагођавање библиотека на интеракцију у релацији рачунар-рачунар, али на другачији начин од оног који смо познавали, односно интеракцију између библиотечке заједнице и оне која то није, а размена података међу њима била је све неопходнија. Семантички веб и концепт отворених

⁸ Међу најзначајнијим стратешким документима су: *Упутства за нормативне и упутне јединице (GARE – Guidelines for Authority and Reference Entries)*, објавила Ифла 1984. године; *Упутства за предметне одреднице и упутне јединице (GSARE – Guidelines for Subject Authority and Reference Entries)*, објавила Ифла 1993. године и формат *UNIMARC/Нормативни подаци (UNIMARC/Authorities)* такође Ифлино издање из 1991. године. Касније су објављена још три документа на којима се заснива нормативна контрола: *Функционални захтеви за библиографске записе (FRBR – Functional Requirements for Bibliographic Records)* 1998. године; *Функционални захтеви за нормативне податке (FRAD – Functional Requirements for Authority Data)* 2009. године и *Функционални захтеви и нумерисање нормативних записа (FRANAR – Functional Requirement and Numbering of Authority Records)* 2009. године.

повезаних података постао је нова стварност и платформа којој су библиотеке, прилагођавајући се, имале шта да понуде. Контролисане листе термина, класификационе шеме, тезауруси, листе предметних одредница и нормативне датотеке, као библиотечка артефакта, били су погодни за структурирање и адекватни за размену података и ван библиотечке заједнице.

Усвајањем RDF модела (*Resource Description Framework*), основног оквира за дефинисање, употребу и размену метаподатака који је повећао интероперабилност података којима библиотеке располажу, оне преузимају активнију улогу нудећи своје ресурсе веб корисницима и узимају учешће у семантичком вебу. Тешко је било променити свест да је то једини ваљани избор и да би у супротном библиотеке биле игнорисане у свету информација. Ка тој промени библиотеке су кренуле, како Г. Бирн и Л. Годард наводе, развијањем RDA (*Resource Description and Access*), FRBR (*Functional Requirements for Bibliographic Records*) и FRAD (*Functional Requirements for Authority Data*) (Byrne and Goddard, 2010). Неизбежно је сагласити се са истим ауторкама да је RDA покренуо бројна питања и изазвао неповерење библиотекара према новом концепту, нарочито међу каталогизаторима. Сврха развијања поменутих модела било је отварање колекција на вебу и истрајавање библиотека у одржању својих фундаменталних принципа у измењеном окружењу.

Нормативне датотеке које библиотеке креирају биле су први озбиљни адути за учешће библиотека у интеграцији информација и лакше проналажење бољих путева лоцирања и коришћења информација под окриљем семантичког веба. Оне су биле пут ка откривању библиотечких колекција и у машински читљивом облику, уз активну улогу и двосмерни проток информација. Онлајн јавни каталози су одавно задовољавали овакву потребу, али сада треба да одговоре на захтев да понуђене информације буду у машински читљивом облику, присутне на интернету у стандардизованом облику који се може обogaћивати и лако повезивати. У том контексту, од 2006. године ISNI као међународни стандард једнозначно и недвосмислено идентификује имена ствараоца и називе колективних тела, а њих је тренутно 9,12 милиона⁹ и повезан је на вебу са VIAF-ом. VIAF је један од првих покушаја у домену библиотечких ресурса да се употребом напредне технологије повежу нормативни записи више библиотека у свету што

⁹ Подаци на дан 7. 8. 2016.

је као крајњи циљ имало стварање јавно доступног интернет сервиса и унапређивање нормативне контроле на националним нивоима, то јест, унапређивање рада библиотека, али и њихово повезивање са широм заједницом. Потом, Британска библиотека је своју Британску националну библиографију 2011. године почела да развија под моделом отворених повезаних података тако што је у одређено поље нормативног записа укључила локални URI, а слично је учинила и Конгресна библиотека, као и Француска национална библиотека која нормативним записима додељује трајни идентификатор изведен из идентификационог броја записа. Исто се односи и на друге европске националне библиотеке попут немачке, шпанске, мађарске итд. То су примери све већег присуства библиотека на интернету и њихове употребне вредности и својим традиционалним корисницима и веб заједници. Тако нормативни записи личних имена, као сегменти база података које имају карактеристике биобиблиографских лексикона, широкој заједници корисника нуде податке о личном имену особе која је повезана са неким интелектуалним или уметничким садржајем, алтернативним облицима имена укључујући и облике имена на другим језицима, податке о години рођења и/или смрти, остале биографске податке и својеврстан извадак из библиографије, што илуструје пример 4.

Пример 4

001 <a>c - исправљени запис <b>x - нормативни запис
<c>a - лично име

100 <b>a - усвојена <c>srp - српски <g>cb - ћирилица - српска
101 <a>srp - српски

102 <a>srb - Србија <b>cs - Централна Србија <a>bih -
Босна и Херцеговина <b> rs - Република Српска

106 <a>0 - може да се користи и као предметна приступна тачка
120 <b>a - приступна тачка за једну особу <a>a - женски
152 <a>РРІАК - Правилник и приручник за израду
абecedних каталога 19011 <a>1951 <b>01 <c>31

200 1 <7>cb - ћирилица - српска <a>Радуловић <b>Здравка

<f>1951- <r>04130

200 1 <7>ba - латиница <a>Radulović <b>Zdravka <f>1951- <r>04130

340 <a> Библиограф саветник. На Одсјеку за Општу књижевност и библиотекарство при Филозофском факултету у Сарајеву стекла диплому Дипломираног библиотекара и дипломираног компаративисте. На истом Одсјеку завршила постдипломске студије и магистрирала 1988. г. Радила на Катедри за библиотекарство (Одсјек за Општу књижевност и библиотекарство) у Сарајеву, у Библиографском одељењу Централне народне библиотеке СР Црне Горе "Ђурђе Црнојевић", од 1997. г. радила у Библиографском одељењу Народне библиотеке Србије чији је начелник била од 2005.-2015. г.

Добитница награде за изузетна остварења у области библиографије "Душан Панковић“.

810 <a> Библиографија часописа "Библиотекар": (1948-1997) / Здравка Радуловић, Долорес Калођера-Петровић

810 <a>Evropske integracije [Elektronski izvor] : bibliografija monografskih publikacija i članaka u serijskim publikacijama : 1995-2008 / [izrada bibliografije Zdravka Radulović]. - 2009

810 <a>Библиографија часописа "Дабро-босански Источник" : (1887-1911) / Здравка Радуловић. - 2010

Нормативне датотеке које библиотеке развијају у оквиру својих система, најшире гледано, имају двојак значај. Унапређују делатност самих библиотека унутар система и шире њихов утицај на целокупну информациону заједницу. Корист коју библиотеке имају од нормативних датотека унутар библиотечке заједнице односи се на унапређење пословања, побољшање услуга које нуде, проширивање циљне групе којој се обраћају и тиме преузимају активну улогу у окружењу. Из такве улоге произилази и други аспект значаја који превазилази границе једног сервиса и укључује се у општу размену информација и савремени комуникациони модел.

5. Закључак

Концепт отворених података примењен на библиотеке као јавне установе подразумева да подаци које оне креирају и похрањују буду јавно доступни, да њихова употреба буде слободна и да могу поново да се користе. Када говоримо о библиотечким каталозима и метаподацима садржаним у њима, остваривање тог концепта није било могуће одржавањем библиографских база података које су релационе базе и било је неопходно повећати интероперабилност података и учинити их доступним преко веба. То је постигнуто укључивањем нормативних датотека у постојеће електронске каталоге. Тако структурирани подаци постали су део концепта отворених података чиме је оснажено присуство библиотека на глобалној мрежи, проширен је круг корисника библиотека и пружен је одговор савременом добу које „доба глобалног библиотекарства, заснованог на сарадњи и размени ресурса и информација и партнерству на свим нивоима“ (Билбија, 2015). Сакупљени делови информација се комбинују, ширењем информација, на нов начин изграђује се партнерски однос са корисницима и пружа квалитетнија услуга. Основни принцип универзалне библиографске контроле је заједничко коришћење информација. Савремене технологије пружају нове начине остваривања тог принципа, а нормативним датотекама библиотеке обезбеђују релевантност података на глобалном нивоу, ван националних оквира и ван библиотечке заједнице. Такође, омогућавају размену података међу технологијама. Ка том циљу су усмерени и напори српске библиотекарске заједнице. Општи циљ је акумулирање знања, његово систематизовање и потпуно отворено, заједничко коришћење целокупног људског знања.

Литература

Angjeli, Anila and Andrew Mac Ewan and Vincent Boulet. “ISNI and VIAF – Transforming ways of trustfully consolidating identities”. Paper presented at: *IFLA WLIC 2014 – Lyon – Libraries, Citizens, Societies: Confluence for Knowledge in Session 86 – Cataloguing with Bibliography, Classification & Indexing and UNIMARC strategic Programme* (2014). In: *IFLA WLIC 2014, 16-22 August 2014, Lyon, France*. Преузето 22.7.2016, library.ifla.org/985/1/086-angjeli-en.pdf.

- Byrne, Gillian and Lisa Goddard. “The strongest link: Libraries and linked data”. *D-Lib Magazine* Vol. 16 (2010), no. 11/12. Преузето 7.8.2016, <http://www.dlib.org/dlib/november10/byrne/11byrne.html>.
- Hillmann, Diane, Karen Coyle, Jon Phipps and Gordon Dunsire. “RDA vocabularies: process, outcome, use”. *D-Lib magazine* Vol. 16 (2010), no. 1/2
- Seljak, Marta et al. “Vzpostavitev normativne kontrole v knjižničnem informacijskem sistemu COBISS.SI, Slovenija”. *Organizacija znanja* Vol. 9 (2004), no. 2: 1–16. doi:10.3359/oz0402037.
- UBC, IFLA International Office for and UNESCO. “Guidelines for the National Bibliographic Agency and the National Bibliography”. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 1979. Преузето 22.7.2016, [nesdoc.unesco.org/images/0004/000486/048658eo.pdf](https://unesdoc.unesco.org/images/0004/000486/048658eo.pdf).
- Билбија, Биљана. *Основе библиотекарства 2*. измењено и допуњено изд. Бањалука: Народна и универзитетска библиотека Републике Српске, 2015.
- Леива-Медерос, Амед и други. “AUTHORIS – инструмент за нормативну контролу на семантичком вебу”. *Гласник народне библиотеке Србије 2014/2015* (2015): 35–53